TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

9. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 2 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. Aşağıdaki iki metni okuyunuz. Soruları metinlerden hareketle cevaplayınız.

I. METİN

Tüyden hafif olurum böyle sabahlar;
Karşı damda bir güneş parçası,
İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar;
Bağıra çağıra düşerim yollara;
Döner döner durur başım havalarda.

Orhan Veli Kanık

II. METİN

Gün ışığı, insan vücudundaki biyolojik saatin ayarlanmasında önemli bir rol oynar. Gözün ağ tabakasında (retina) bulunan ışığa duyarlı bazı hücreler, sabah alınan ışığın bilgisini beyindeki biyolojik saate iletir. Işık, uykuyla ilişkili melatonin hormonunun salgılanmasını azaltır; böylece vücut uyanıklık durumuna geçer. Gün ışığından yeterince yararlanılamayan kış aylarında bazı kişilerde isteksizlik, yorgunluk ve keyifsizlik görülebilir. Bu nedenle uzmanlar, özellikle günün ilk saatlerinde bir süre açık havada bulunmayı önerir.

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

1.1. İki metni aşağıdaki ölçütlere göre karşılaştırarak tabloyu doldurunuz. (8 puan)

Metin	Yazılış amacı	Dış dünyadaki gerçekliği aktarma biçimi
I. Metin	……	……
II. Metin	……	……

1.2. I. metindeki "Tüyden hafif olurum" ve "İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar" ifadelerinin şairin hangi ruh hâlini anlattığını açıklayınız. Bu sözcüklerin günlük dildeki kullanımlarından nasıl uzaklaştığını belirtiniz. (6 puan)

1.3. I. metinden ahenge katkı sağlayan bir söz tekrarı ve bir ses tekrarı seçiniz. Bu tekrarların metindeki ruh hâlini nasıl desteklediğini açıklayınız. (6 puan)

2. Aşağıdaki dizeleri okuyunuz ve soruları dizelerden hareketle cevaplayınız.

SAKARYA TÜRKÜSÜ

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya;
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;
Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
(…)
Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne,
Kurşundan bir yük binmiş, köpükten gövdesine;
Çatlıyor, yırtınıyor yokuşu sökmek için.
(…)

Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!
Binbir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

(…)

Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!..

Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*

yokuşu sökmek: yokuşu güçlükle aşmak · *imtihan:* güç ve dayanıklılık isteyen zor durum · *angarya:* zorla, karşılıksız yaptırılan iş

2.1. Tablodaki her dize için dizenin dış dünyadaki gerçeğe uygun olarak söylediğini (açık ileti) ve imgelerin ardında okura sezdirdiğini (örtük ileti) yazınız. (6 puan)

Dize	Açık ileti	Örtük ileti
"Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;"	……	……
"Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak."	……	……

2.2. Dizelerde birçok kez adı geçen ve kendisine seslenilen "Sakarya" neyin sembolü olarak kullanılmıştır? Bu sembolün şiire hâkim olan duyguyu nasıl güçlendirdiğini açıklayınız. (4 puan)

3. Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metinden hareketle cevaplayınız.

SANAT EVİNDE BİR CUMARTESİ

Cumartesi sabahı, şehrimizin yeni açılan sanat evine gittim. İlk salonda yaşlı bir hanım, geniş bir teknedeki koyu suyun üstüne fırçasından renk renk damlalar serpiyordu. İnce bir telin ucuyla bu damlaları gezdirdikçe suyun yüzünde laleler, karanfiller açıldı. Hanım bir kâğıdı usulca suya yatırıp kaldırdığında çiçekler kâğıda geçmiş, su yeniden boş kalmıştı.

Avlunun ortasında, şahlanmış bir atın sırtındaki süvari yıllardır aynı yerde kılıcını göğe kaldırmış duruyordu; gerilmiş boynuyla at, sanki bir an sonra yerinden fırlayacaktı.

Öğleye doğru bahçede genç bir adam, kamıştan ince bir çalgıyla öyle içli bir taksim yaptı ki kalabalık bir anda sustu.

Akşamüstü küçük salonun perdesi açıldı. Boyalı tahtalardan yapılmış evlerin önünde, renkli giysiler içindeki oyuncular bir köy düğününün telaşını sözleri ve hareketleriyle canlandırdılar.

Çıkmadan önce son salondaki bir tablonun önünde durdum: altın sarısı bir buğday tarlası, tarlanın ucunda tek başına bir ceviz ağacı… Tablonun altına, bir şairin bu manzara için yazdığı dizeler asılmıştı. Eve dönünce gördüklerimi unutmamak için ben de defterime birkaç satır yazdım.

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

3.1. Metinde sözü edilen sanat ürünleriyle ilgili aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerleri doldurunuz. (10 puan)

Metindeki ifade	Sanat dalı	Güzel sanatlar içindeki sınıfı	Kullandığı malzeme
“suyun yüzünde laleler, karanfiller açıldı”	……	……	Boya, su, fırça, kâğıt vb.
“şahlanmış bir atın sırtındaki süvari”	Heykel	……	……
bahçede yapılan “içli bir taksim”	……	……	……
oyuncuların “bir köy düğününün telaşını” canlandırması	……	……	Dekor, kostüm, sahne vb.
“defterime birkaç satır yazdım”	Edebiyat	……	Dil

3.2. Bu metni okuyan biri, sanat evini hiç görmeden oradaki eserleri gözünün önüne getirebilir. Bundan hareketle edebiyatı öteki güzel sanat dallarından ayıran özelliği açıklayınız. (5 puan)

3.3. Metnin son paragrafında bir tablonun altına asılmış dizelerden söz edilmektedir. Bu ayrıntıdan hareketle edebiyat ile resim arasındaki ilişkiyi açıklayınız. (5 puan)

4. Aşağıdaki denemeyi okuyunuz. Soruları denemeden hareketle cevaplayınız.

ONARMAK ÜZERİNE

Geçen kış bisikletimin zinciri koptu. Babam, “Eskidi artık, yenisini alalım.” dedi. Ben ise bisikleti mahalledeki tamirciye götürdüm; usta zinciri değiştirirken nasıl takıldığını bana da gösterdi. O günden beri bu bisikleti hiçbir yenisine değişmem.

Çevremde bozulan bir eşyayı onarmayı zaman kaybı sayan çok insan var. Onlara göre yenisi hem daha kullanışlı hem de çoğu zaman daha ucuzdur; uğraşmaya değmez. Bu düşünceyi anlıyorum ama paylaşmıyorum. Onarmak, bozulmuş bir şeyi çöpe atmak yerine ona yeniden iş görecek bir hâl kazandırmaktır. Bu iş yalnızca cebimizi değil, emeği ve doğayı da korur.

Atılan her eşya, onu yapmak için harcanan madenin, suyun ve emeğin de çöpe gitmesi demektir. Yeni alınan bir eşya yalnızca parasıyla bizimdir; onardığımız eşya ise emeğimizle de bizim olur. Onarılmış bir eşya, iyileşmiş bir yara gibidir; izini taşır ama yaşamaya devam eder.

Kuşkusuz onarımı yenisinden pahalıya gelen ya da güvenle onarılamayan eşyalar da vardır; onları zorla yaşatmaya çalışmak akıl kârı değildir. Yine de çoğu zaman sorun eşyada değil, atmaya alışmış bakışımızdadır. Bir şeyi atmadan önce “Bu onarılabilir mi?” diye sormayı öğrenirsek hem eşyalarımıza hem de dünyaya daha özenli davranmış oluruz.

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

4.1. Onarmak Üzerine adlı denemeyle ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz. (9 puan)

İstenen	Cevap
Konusu	……
Ana fikri	……
Yazılış amacı	……

4.2. Denemede hangi anlatım biçimi ağır basmaktadır? Cevabınızı metinden alacağınız bir örnekle gerekçelendiriniz. (5 puan)

4.3. Yazar, düşüncesini desteklemek için farklı düşünceyi geliştirme yollarına başvurmuştur. Tablodaki her yol için denemeden bir örnek bulup yazınız. (6 puan)

Örnekleme	Benzetme	Tanımlama
……	……	……

5. Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metinden hareketle cevaplayınız.

PICASSO'NUN HATLARI

Picasso'nun (Pikaso) son yıllarda İslâmî harflere benzeterek bazı resimler yaptığı söyleniyor. O resimleri görmedim. (…)

O resimler dolayısıyla bazılarımızda Picasso'nun "İslâmî hat sanatının" etkisi altında kaldığına inanma eğilimi görüldü. Acaba böyle bir görüş doğru mu? Bu soru üzerinde durmak istiyoruz.

(…)

Biçimsel bakımdan benzerlikler taşımasına rağmen acaba eksik olan şey nedir?

Son yıllarda bazı şairlerimizin denemeye çalıştığı "gazel", "kaside" başlığı altında yazılan şiirlerle, Picasso'nun yaptığı resimler arasında bu bakımdan bir ilgi yok mudur? Çünkü o şiirler de gazel, kaside diye ad taşıdıkları halde, hattâ bazı biçimsel özellikleri kullandıkları halde, bir bakışta bu şiirlere İslâmî diyemiyorsak, acaba İslâm sanatının yahut edebiyatının nesini eksik görüyoruz da böyle bir kanaata varıyoruz?

Bunun tersi örnekler de var elimizde. Söz gelişi, bir Sezai Karakoç'un, bir Erdem Bayazıt'ın, Bir Cahit Zarifoğlu'nun, Akif İnan'ın, Osman Sarı'nın şiirlerinden süzülen öyle bir hava var ki, İslâmî bir koku duymamak mümkün değil. Bu şiirler, çoğu kez, geleneksel biçimlere uygun düşmese bile..

(…) Oysa (o resimleri görmediğim halde) ben inanıyorum ki, Picasso, adı geçen hatları kendi kültürünün süzgecinden, kendi kavrayışının eleğinden geçirerek "yeniden anlamlandırmıştır." (…) Picasso'nun, biçim konusunda İslâmî hatları taklit etmek gibisinden en küçük bir kaygı bile taşımadığını sanıyorum.

(…)

Rasim Özdenören, *Ruhun Malzemeleri*

(Metin, yazım ve noktalamasında aslına sadık kalınarak kısaltılmıştır.)

gazel, kaside: divan şiirinde belli biçim kurallarıyla yazılan iki nazım biçimi · *kanaat:* görüş

5.1. Metinde deneme türünün hangi iki özelliğinin bulunduğunu belirleyiniz. Her özelliği metinden aldığınız bir cümleyle gösteriniz. (6 puan)

5.2. Yazar, bir şiirin geleneksel biçimlere uymasa da bir geleneğin havasını taşıyabileceğini hangi örnekle göstermiştir? Bu örneğin yazarın görüşünü nasıl desteklediğini açıklayınız. (4 puan)

6. Aşağıda Halide Nusret Zorlutuna'nın Biraz Daha adlı şiirinden dizeler verilmiştir.

Biraz daha bu geniş mâviliğe bakmak,
İçimize doldurmak aydınlık semâları…
Geceleri teker teker selâmlamak yıldızları.
Doyasıya öpmek
Durgun sularda gülen ay ışığını.
Biraz daha duymak şarkısını bülbülün,
Kokusunu gülün,
Kahkahalarını çocukların…

Halide Nusret Zorlutuna, *Biraz Daha*

semâ: gök

6.1. Bir öğrenci bu dizelerden yola çıkarak aşağıdaki paragrafı yazmıştır. Paragraftaki iki yazım ve iki noktalama yanlışını belirleyiniz. Her birinin düzeltilmiş biçimini ve uyulmayan kuralı tabloya yazınız. (8 puan)

> *Haziran akşamı ailecek Eğirdir Gölünün kıyısında oturuyorduk. Gölün durgun suyunda ay ışığı titreşiyor, yıldızlar birer birer beliriyordu. Kıyıdaki bahçelerden gül yada hanımeli kokusu geliyordu. Pekçok kişi evine çekilmişti ama kumsalda oynayan çocukların kahkahaları hâlâ duyuluyordu. Bülbüller kurbağalar ve rüzgâr sanki birlikte şarkı söylüyordu. Halide Nusret Zorlutuna'nın dizelerindeki gibi ben de bu güzellikleri biraz daha seyretmek istedim. Böyle bir geceden kim ayrılmak ister?*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Paragraftaki hatalı kullanım	Düzeltilmiş biçimi	Hatanın türü ve uyulmayan kural
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

6.2. Siz de dizelerden yola çıkarak bir geceyi betimleyen en az beş cümlelik bir paragraf yazınız. Paragrafınızı yazarken aşağıdaki yönergelere uyunuz. (12 puan)

- Dizelerde geçen varlıklardan (gök, yıldızlar, ay ışığı, durgun sular, bülbül, gül, çocuklar) en az üçünü betimleyiniz.
- Birkaç varlığı ya da özelliği sıraladığınız bir cümle kurunuz.
- Bir yer adını ek alarak kullanınız (ör. bir göl, deniz, dağ ya da şehir adı).
- "ki" bağlacını en az bir kez kullanınız.
- Şiirden bir dizeyi alıntılayınız.
- Paragrafınızı ünlem işaretiyle biten bir cümleyle bitiriniz.

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.7. Karşılaştırma Becerisi; KB2.4. Çözümleme Becerisi; KB2.14. Yorumlama Becerisi
2	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi; KB2.14. Yorumlama Becerisi
3	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.5. Sınıflandırma Becerisi; KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi; KB2.14. Yorumlama Becerisi
4	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi; KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi
5	TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi; KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi
6	TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme	KB1.3. Yazma; KB1.7. Belirleme; KB2.13. Yapılandırma Becerisi

PUANLAMA TABLOSU						
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**TOPLAM**
20	*10*	*20*	*20*	*10*	*20*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 2** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 9. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

1.1. Tablodaki her hücrenin doğru doldurulması 2 puandır (4 × 2 = 8 puan):

- I. metnin yazılış amacı: Güneşli bir sabahın şairde uyandırdığı sevinci, coşkuyu ve hafiflik duygusunu okura hissettirmek, sezdirmek; okurda estetik bir zevk ve etki uyandırmak **(2 puan)**.
- II. metnin yazılış amacı: Gün ışığının insan vücudundaki biyolojik saat ve ruh hâli üzerindeki etkisi hakkında bilgi vermek, açıklamak **(2 puan)**.
- I. metinde gerçekliğin aktarılması: Şair, güneşli bir sabahı kendi duygu dünyasından geçirerek öznel ve kurmaca bir biçimde, imgelerle (tüyden hafif olmak, içinde kuş cıvıltıları duymak, başının havalarda dönmesi) aktarmıştır; metin edebî metindir **(2 puan)**.
- II. metinde gerçekliğin aktarılması: Gerçeklik değiştirilmeden, nesnel bir biçimde, bilimsel bilgiye ve gerçek anlamlı sözcüklere dayanılarak aktarılmıştır; metin öğretici metindir **(2 puan)**.

1.2. “Tüyden hafif olurum” ifadesinin şairin içinin ferahladığını, sıkıntılarından sıyrılıp kendini hafiflemiş, özgür ve neşeli hissettiğini anlattığının belirtilmesi **(2 puan)**; “İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar” ifadesinin şairin içinin sevinç ve coşkuyla dolduğunu, neşesinin içinden taştığını sezdirdiğinin belirtilmesi **(2 puan)**; günlük dilde “hafif” sözcüğünün bir nesnenin ağırlığını, “kuş cıvıltısı” ve “şarkı” sözcüklerinin dışarıdan işitilen sesleri bildirdiği, metinde ise bu sözcüklerin şairin ruh hâlini anlatmak için mecaz anlam kazanarak imgeye dönüştüğünün (edebî dil) belirtilmesi **(2 puan)**. Sevinç yerine mutluluk, neşe, coşku, huzur, ferahlık, yaşama sevinci gibi eş anlamlı ya da yakın anlamlı sözcükler kullanan cevaplar da doğru kabul edilir.

1.3. Söz tekrarına örnek: “Döner döner” ikilemesinde “döner” sözcüğünün tekrarlanması **(2 puan)**. Ses tekrarına örnek: “Bağıra çağıra” ikilemesindeki “-ağıra” ses benzerliği, dize sonlarında “-lar” ekinin (sabahlar, şarkılar) ya da “-lar-” seslerinin (yollara, havalarda) tekrarı, “r” ünsüzünün sık tekrarı (bağıra çağıra düşerim yollara) gibi örneklerden biri **(2 puan)**. Katkı: Tekrarların metne ritim ve canlılık kazandırdığının; başın dönüp durmasını, sokağa koşan şairin hareketliliğini ve içinden taşan coşkuyu ses yoluyla da hissettirdiğinin, söyleyişi akılda kalıcı kıldığının açıklanması **(2 puan)**. “Bağıra çağıra” ikilemesini söz tekrarı olarak gösterip ses benzerliğini açıklayan cevaplar da doğru kabul edilir; ancak aynı örnek hem söz hem ses tekrarı için yazılmışsa yalnızca birinden puan verilir.

Örnek doğru cevap:

1.1. I. metin: Yazılış amacı, güneşli sabahların şairde uyandırdığı sevinci ve coşkuyu okura hissettirmektir. Şair gerçekliği kendi duygu dünyasından geçirerek imgelerle, öznel bir biçimde anlatmıştır. II. metin: Yazılış amacı, gün ışığının vücudun biyolojik saati ve ruh hâli üzerindeki etkisi hakkında bilgi vermektir. Gerçeklik olduğu gibi, nesnel bir dille ve bilimsel bilgiye dayanarak aktarılmıştır.

1.2. “Tüyden hafif olurum” ifadesi şairin bu sabahlarda bütün sıkıntılarından kurtulup kendini hafif ve özgür hissettiğini anlatır. “İçimde kuş cıvıltıları, şarkılar” ifadesi ise içinin sevinçle, coşkuyla dolduğunu sezdirir. Günlük dilde “hafif” bir eşyanın ağırlığını, kuş cıvıltısı ve şarkı da kulağımıza dışarıdan gelen sesleri anlatır. Şair bu sözcükleri ruh hâlini anlatmak için mecaz anlamda kullanarak imgeye dönüştürmüştür.

1.3. Söz tekrarı: “Döner döner” ikilemesinde “döner” sözcüğü tekrarlanmıştır. Ses tekrarı: “Bağıra çağıra” ikilemesinde “-ağıra” sesleri tekrarlanmıştır. Bu tekrarlar metne ritim kazandırır; başın dönüp durmasını ve şairin coşkuyla sokağa koşmasını okurun kulağında da canlandırır.

Yanlış cevap:

1.1. I. metnin bilgi vermek, II. metnin duygu hissettirmek amacıyla yazıldığının belirtilmesi; I. metinde gerçekliğin olduğu gibi aktarıldığının yazılması ve tabloyla ilgisiz cevaplar yanlış kabul edilir. Yalnızca hatalı doldurulan hücrenin puanı verilmez.

1.2. İfadelerin yalnızca gerçek anlamlarıyla açıklanması (ör. “Şairin kilosu azalmış.”, “Şair kuş seslerini duyuyor.”) ya da şiirle uyuşmayan bir ruh hâlinin (ör. hüzün, korku, öfke) yazılması yanlış kabul edilir. Günlük dil ile edebî dil arasındaki fark belirtilmemişse bu bölümün puanı verilmez.

1.3. Metinde bulunmayan tekrarların yazılması yanlış kabul edilir. Tekrarlar doğru gösterildiği hâlde ruh hâline katkıları açıklanmamışsa katkı bölümünün puanı verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

2.1. Her dize için açık iletinin doğru yazılması 1 puan, örtük iletinin doğru açıklanması 2 puandır (2 × 3 = 6 puan).

- "Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;" Açık ileti: Suyun yüksek yerlerden aşağıya doğru, basamak basamak akması **(1 puan)**. Örtük ileti: Su gibi pek çok varlığın ve insanın kolay olana, aşağıya doğru yönelerek zahmetsizce akıp gitmesi; böylece şairin ve Sakarya'nın kaderindeki zorluğun bu kolaylıkla karşıtlık içinde sezdirilmesi **(2 puan)**.
- "Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak." Açık ileti: Söyleyicinin yokuş çıkarken susuz kalması, susaması **(1 puan)**. Örtük ileti: Şairin kaderinin hep zorluklar, sıkıntılar ve yoksunluklar içinde geçmesi; hayat boyunca güç olanla uğraşıp istediğine bir türlü kavuşamaması **(2 puan)**.

İmgelerden hareketle tutarlı biçimde gerekçelendirilen benzer yorumlar (ör. yokuşun hayatın zorluklarını, susamanın özlemi ve yoksunluğu sembolize etmesi; suyun aşağı akmasının sıradan ve kolay bir yaşayışı anlatması) doğru kabul edilir.

2.2. "Sakarya"nın Türk milletini, Anadolu insanını, Anadolu'yu, vatanı (onun tarihini, kaderini ve verdiği mücadeleyi) ya da kendini Sakarya'yla özdeşleştiren şairin kendisini sembolize ettiğinin belirtilmesi **(2 puan)**; bu sembolün şiire hâkim olan acı, keder ve isyan (sitem) duygusunu güçlendirdiğinin açıklanması **(2 puan)**. Nehrin ağır bir yük altında çatlayıp yırtınması, "Ne ağır imtihandır" ve "Yüzüstü çok süründün" ifadeleri milletin ve şairin çektiği acıları somutlaştırır; son dizedeki "ayağa kalk, Sakarya!" seslenişi ise bu acıyı bir diriliş umuduna ve çağrısına dönüştürür. Sembol için verilen anlamlardan biri yeterlidir. Duygu için acı, keder, hüzün, ıstırap, isyan, sitem ya da acıyla birlikte diriliş umudu (coşku) kavramlarından birini kullanarak açıklama yapan cevaplar doğru kabul edilir.

Örnek doğru cevap:

2.1. Birinci dize: Açık ileti, suyun yokuşlardan aşağıya basamak basamak akmasıdır. Örtük ileti, pek çok şeyin ve insanın kolay olana yönelip zahmetsizce akıp gitmesidir; bu kolaylık, şairin zorlu kaderiyle karşıtlık oluşturur. İkinci dize: Açık ileti, söyleyicinin yokuş çıkarken susamasıdır. Örtük ileti, şairin kaderinin hep zorluklar ve yoksunluklar içinde geçmesidir.

2.2. Sakarya, Türk milletini ve Anadolu insanını, aynı zamanda kendini onunla bir gören şairi sembolize eder. Ağır bir yük taşıyan, yokuş çıkmaya çalışan Sakarya, milletin çektiği acıları gözümüzün önüne getirir ve şiire hâkim olan acı ve isyan duygusunu güçlendirir. "Ayağa kalk, Sakarya!" seslenişiyle de bu acı, dirilme umuduna dönüşür.

Yanlış cevap:

2.1. Açık ve örtük iletinin yer değiştirmesi (ör. kaderin zorluğunun açık ileti olarak yazılması), dizelerle ilgisi olmayan iletilerin yazılması yanlış kabul edilir; yalnızca hatalı bölümün puanı verilmez.

2.2. "Sakarya"nın yalnızca gerçek anlamıyla (bir akarsu, Sakarya Nehri) açıklanması sembol bölümünden puan almaz. Şiire hâkim olan duygunun sevinç, neşe, aşk gibi şiirle uyuşmayan duygular olarak belirtilmesi duygu bölümünden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

3.1. Tablodaki her boşluğun doğru doldurulması 1 puandır (10 × 1 = 10 puan):

Metindeki ifade	Sanat dalı	Güzel sanatlar içindeki sınıfı	Kullandığı malzeme
"suyun yüzünde laleler, karanfiller açıldı"	Ebru **(1 puan)**	Plastik (görsel) sanatlar **(1 puan)**	Boya, su, fırça, kâğıt vb.
"şahlanmış bir atın sırtındaki süvari"	Heykel	Plastik (görsel) sanatlar **(1 puan)**	Bronz (tunç), mermer, taş, kil, metal vb. **(1 puan)**
bahçede yapılan "içli bir taksim"	Müzik (musiki) **(1 puan)**	Fonetik (işitsel) sanatlar **(1 puan)**	Ses, çalgı (ney) **(1 puan)**
oyuncuların "bir köy düğününün telaşını" canlandırması	Tiyatro **(1 puan)**	Ritmik (dramatik) sanatlar **(1 puan)**	Dekor, kostüm, sahne vb.
"defterime birkaç satır yazdım"	Edebiyat	Fonetik (işitsel) sanatlar **(1 puan)**	Dil

Malzeme sütununda verilen örneklerden herhangi birinin yazılması yeterlidir (heykel için bronz, mermer, taş, kil, alçı, ahşap ya da metal; müzik için ses ya da çalgı). Sınıf adlarının yalnızca "plastik", "görsel", "fonetik", "işitsel", "ritmik" ya da "dramatik" biçiminde yazılması da doğru kabul edilir.

3.2. Edebiyatın malzemesinin dil olduğunun ve edebiyatın öteki güzel sanatlardan farklı olarak hiçbir maddi malzemeye, alete ya da mekâna bağlı olmayan, bütünüyle zihinsel bir sanat olduğunun belirtilmesi **(2 puan)**; yazarın su teknesine, fırçaya, taşa, çalgıya ya da sahneye ihtiyaç duymadan yalnızca sözcüklerle (betimlemelerle) suyun yüzünde açılan çiçekleri, avludaki süvariyi, bahçedeki taksimi ve sahnedeki düğünü okurun zihninde canlandırabildiğinin metinden bir örnekle açıklanması **(3 puan)**. Yalnızca malzemenin dil olduğunu belirtip edebiyatın maddi bir malzemeye bağlı olmadığına değinmeyen cevaplar ilk bölümden 1 puan alır. Örnek gösterilmeden yalnızca genel bir açıklama yapan cevaplar ikinci bölümden 1 puan alır.

3.3. Resim ile edebiyatın aynı duygu, düşünce ve hayalleri farklı malzemelerle (resim renk ve çizgiyle, edebiyat dille) anlatan, birbirinden beslenen ve birbirini tamamlayan sanat dalları olduğunun belirtilmesi **(2 puan)**; bir tablonun şaire ilham verebildiğinin, tablonun altına yazılan dizelerin tablonun uyandırdığı duyguyu sözcüklere dökerek anlamını zenginleştirdiğinin (tablo altına şiir yazma geleneği), edebiyattaki betimlemenin sözcüklerle resim yapmaya benzediğinin ya da ressamların edebî eserlerdeki sahneleri resmedebildiğinin açıklanması **(3 puan)**. Bu açıklamalardan biri metindeki tablo ve dizelerle ilişkilendirilerek yapılmışsa yeterlidir.

Örnek doğru cevap:

3.1. Suyun yüzünde açılan çiçekler: Ebru, plastik (görsel) sanatlar. Süvari: Plastik (görsel) sanatlar, bronz ya da mermer. Taksim: Müzik, fonetik (işitsel) sanatlar, ses ve çalgı (ney). Köy düğünü: Tiyatro, ritmik (dramatik) sanatlar. Defterdeki satırlar: Fonetik (işitsel) sanatlar.

3.2. Ebru yapan sanatçı su ve boyayla, heykeltıraş taş ya da metalle, müzisyen çalgıyla, oyuncular sahne ve dekorla eser ortaya koyar. Edebiyatın malzemesi ise dildir; edebiyat hiçbir maddi malzemeye, alete ya da mekâna bağlı değildir, bütünüyle zihinsel bir sanattır. Bu yüzden yazar, sanat evindeki eserleri okura göstermeden, "Avlunun ortasında, şahlanmış bir atın sırtındaki süvari…" cümlesinde olduğu gibi yalnızca sözcüklerle okurun zihninde canlandırabilmiştir.

3.3. Resim ve edebiyat aynı duyguyu farklı malzemelerle anlatır: Ressam buğday tarlasını renklerle, şair aynı manzarayı sözcüklerle anlatmıştır. Tablo şaire ilham vermiş, tablonun altındaki dizeler de tablonun izleyicide uyandırdığı duyguyu derinleştirmiştir. Bu durum, iki sanat dalının birbirini besleyip tamamladığını gösterir.

Yanlış cevap:

3.1. Sanat dallarının yanlış sınıflandırılması (ör. ebrunun ya da heykelin ritmik, tiyatronun plastik, edebiyatın plastik sanatlar arasında gösterilmesi), ebrunun "resim" ya da "minyatür" olarak adlandırılması ve sanat dalına ait olmayan malzemelerin yazılması (ör. heykel için ses, müzik için boya) yanlış kabul edilir. Yalnızca hatalı doldurulan boşluğun puanı verilmez.

3.2. Edebiyatın da maddi bir malzemeye, alete veya mekâna bağlı olduğunun ileri sürüldüğü ve edebiyatın malzemesine (dil, sözcükler) hiç değinmeyen cevaplar yanlış kabul edilir.

3.3. Yalnızca "Resim görsel, edebiyat işitsel bir sanattır." gibi iki sanat dalını sınıflandıran, aralarındaki ilişkiyi açıklamayan cevaplar ve ilgisiz cevaplar yanlış kabul edilir. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

4.1. Konusu: Bozulan eşyaları atıp yenisini almak yerine onarmanın değeri **(3 puan)**. Ana fikri: Bozulan bir eşyayı onarmak; emeğe, eşyaya ve doğaya duyulan saygının göstergesidir; bir şeyi atmadan önce onarılıp onarılamayacağını düşünmeliyiz **(3 puan)**. Yazılış amacı: Onarmayı zaman kaybı sayan görüşe karşı çıkarak okuru onarmanın değerine inandırmak, eşyalarını atmadan önce onarmayı düşünmeye yöneltmek **(3 puan)**. Konuyu yalnızca "onarmak" ya da "eşyalar" diye tek kelimeyle veren cevaplara 1 puan verilir. Ana fikirde emeğe, eşyaya ya da doğaya duyulan saygıdan birine değinilmesi yeterlidir.

4.2. Anlatım biçiminin tartışmacı anlatım olarak belirtilmesi **(2 puan)**; yazarın bozulan eşyayı onarmayı zaman kaybı sayanların görüşünü aktardığının ("Onlara göre yenisi hem daha kullanışlı hem de çoğu zaman daha ucuzdur; uğraşmaya değmez."), "Bu düşünceyi anlıyorum ama paylaşmıyorum." diyerek bu görüşe karşı çıktığının ve kendi görüşünü gerekçeler ve örneklerle savunarak okuru ikna etmeye çalıştığının ya da "Kuşkusuz… Yine de…" yapısıyla karşı görüşün haklı yanını kabul edip kendi düşüncesini savunduğunun metinden bir örnekle açıklanması **(3 puan)**. Tartışmacı anlatımla birlikte yer yer açıklayıcı anlatımdan da yararlanıldığını belirten cevaplar doğru kabul edilir; yalnızca açıklayıcı anlatım yazılması kabul edilmez.

4.3. Her düşünceyi geliştirme yolu için uygun örneğin yazılması 2 puandır (3 × 2 = 6 puan):

- Örnekleme: "Geçen kış bisikletimin zinciri koptu." ile başlayan ve yazarın bisikletini tamirciye götürüp onarttığını anlatan bölümden bir cümle (ör. "Ben ise bisikleti mahalledeki tamirciye götürdüm; usta zinciri değiştirirken nasıl takıldığını bana da gösterdi.") **(2 puan)**
- Benzetme: "Onarılmış bir eşya, iyileşmiş bir yara gibidir; izini taşır ama yaşamaya devam eder." **(2 puan)**
- Tanımlama: "Onarmak, bozulmuş bir şeyi çöpe atmak yerine ona yeniden iş görecek bir hâl kazandırmaktır." **(2 puan)**

Cümlenin anlamı bozulmadan kısaltılarak yazılması da doğru kabul edilir.

Örnek doğru cevap:

4.1. Konusu: Bozulan eşyaları yenisini almak yerine onarmanın değeri. Ana fikri: Eşyayı onarmak emeğe ve doğaya saygının göstergesidir; bir şeyi atmadan önce onarılıp onarılamayacağını düşünmeliyiz. Yazılış amacı: Onarmayı zaman kaybı sayanlara karşı çıkarak okuru eşyalarını atmadan önce onarmayı düşünmeye yöneltmek.

4.2. Denemede tartışmacı anlatım kullanılmıştır. Yazar, bozulan eşyayı onarmayı zaman kaybı sayanların görüşünü aktarmış, "Bu düşünceyi anlıyorum ama paylaşmıyorum." diyerek bu görüşe karşı çıkmış ve kendi düşüncesini kendi yaşadığı bir örnekle, gerekçelerle ve karşılaştırmalarla savunarak

okuru ikna etmeye çalışmıştır.

4.3. Örnekleme: “Geçen kış bisikletimin zinciri koptu.” Benzetme: “Onarılmış bir eşya, iyileşmiş bir yara gibidir.” Tanımlama: “Onarmak, bozulmuş bir şeyi çöpe atmak yerine ona yeniden iş görecek bir hâl kazandırmaktır.”

Yanlış cevap:

4.1. Konunun “ekonomi” ya da “alışveriş” gibi metnin bütününü karşılamayan biçimde verilmesi; ana fikir olarak metinde savunulmayan bir düşüncenin (ör. “Hiçbir zaman yeni eşya alınmamalıdır.”) yazılması ve ilgisiz cevaplar yanlış kabul edilir; yalnızca hatalı bölümün puanı verilmez.

4.2. Anlatım biçiminin öyküleyici ya da betimleyici olarak belirtilmesi yanlış kabul edilir. Tartışmacı anlatım yazıldığı hâlde gerekçe gösterilmemesi durumunda yalnızca 2 puan verilir.

4.3. Karşılaştırma örneğinin (“Yeni alınan bir eşya yalnızca parasıyla bizimdir; onardığımız eşya ise emeğimizle de bizim olur.”) örnekleme ya da benzetme yerine yazılması ve düşünceyi geliştirme yollarının birbirine karıştırılması yanlış kabul edilir; yalnızca hatalı yazılan yolun puanı verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

5.1. Deneme türüne ait bir özelliğin doğru belirtilmesi 1 puan, bu özelliği gösteren uygun bir cümlenin metinden yazılması 2 puandır (2 × 3 = 6 puan). Aşağıdaki özelliklerden herhangi ikisi kabul edilir:

- Yazar, kişisel görüşlerini kesin sonuçlara varmadan, kanıtlama zorunluluğu duymadan dile getirir: "Oysa (o resimleri görmediğim halde) ben inanıyorum ki, …", "Picasso'nun, biçim konusunda İslâmî hatları taklit etmek gibisinden en küçük bir kaygı bile taşımadığını sanıyorum."
- Okurla konuşur gibi içten, samimi bir anlatım kullanılır; yazar sorular sorarak okuru da düşünmeye çağırır: "Acaba böyle bir görüş doğru mu? Bu soru üzerinde durmak istiyoruz.", "Biçimsel bakımdan benzerlikler taşımasına rağmen acaba eksik olan şey nedir?"
- Yazar kendi gözlem ve deneyimlerinden yararlanır: "O resimleri görmedim.", "O resimler dolayısıyla bazılarımızda Picasso'nun 'İslâmî hat sanatının' etkisi altında kaldığına inanma eğilimi görüldü."
- İnsanı yakından ilgilendiren bir konu (sanat, gelenek, bir eseri bir geleneğe bağlayan şey) öznel bir bakışla, yazarın kendi yargılarıyla işlenir: "Söz gelişi, bir Sezai Karakoç'un, … şiirlerinden süzülen öyle bir hava var ki, İslâmî bir koku duymamak mümkün değil."

Özellik doğru belirtilip örnek cümle yazılmamışsa yalnızca 1 puan verilir. Aynı cümle iki ayrı özelliğe örnek gösterilmişse yalnızca birinde örnek puanı verilir.

5.2. Örneğin Sezai Karakoç, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu, Akif İnan ve Osman Sarı'nın şiirleri olduğunun belirtilmesi (bu şairlerden en az birinin adının ya da "bu şairlerin şiirleri" ifadesinin yazılması yeterlidir) **(2 puan)**; bu şiirlerin geleneksel biçimlere uymadığı hâlde İslâmî bir hava taşımasının, bir eseri bir geleneğe bağlayan şeyin biçim değil öz (ruh) olduğu görüşünü okurun tanıyabileceği somut örneklerle kanıtladığının, düşünceyi inandırıcı kıldığının ya da gazel, kaside adıyla yazılıp İslâmî denemeyen şiirlerle karşıtlık kurarak bu görüşü pekiştirdiğinin açıklanması **(2 puan)**.

Örnek doğru cevap:

5.1. Yazar, kişisel görüşünü kesin bir sonuca varmadan, kanıtlamaya çalışmadan söyler: "Picasso'nun, biçim konusunda İslâmî hatları taklit etmek gibisinden en küçük bir kaygı bile taşımadığını sanıyorum." Ayrıca okurla konuşur gibi sorular sorarak samimi bir anlatım kullanır: "Acaba böyle bir görüş doğru mu? Bu soru üzerinde durmak istiyoruz."

5.2. Yazar bu düşünceyi Sezai Karakoç, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu, Akif İnan ve Osman Sarı'nın şiirleriyle örneklendirmiştir. Bu şiirler geleneksel biçimlere uymasa da İslâmî bir hava taşır. Örnek, bir eseri bir geleneğe bağlayanın biçim değil öz olduğunu somut olarak gösterir ve gazel, kaside adını taşıyan ama bu havayı vermeyen şiirlerle karşıtlık kurarak yazarın görüşünü inandırıcı kılar.

Yanlış cevap:

5.1. Denemeye ait olmayan özelliklerin yazılması (ör. "Olaylar kronolojik sırayla anlatılmıştır.", "Nesnel ifadeler ağırlıktadır.", "Bilimsel terimler kullanılmıştır."), metinde yer almayan örnek cümleler verilmesi yanlış kabul edilir; yalnızca ilgili özelliğin ya da örneğin puanı verilmez.

5.2. Örnek olarak Picasso'nun resimlerinin ya da gazel, kaside adıyla yazılan şiirlerin gösterilmesi (bunlar biçimce benzeyip geleneğin havasını taşımayan eserlere örnektir) örnek bölümünden puan almaz. Örnek doğru belirtildiği hâlde düşünceye katkısı açıklanmamışsa katkı bölümünden puan verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

6.1. Her yanlış için düzeltilmiş biçimin yazılması 1 puan, uyulmayan kuralın belirtilmesi 1 puandır (4 × 2 = 8 puan):

Paragraftaki hatalı kullanım	Düzeltilmiş biçimi	Hatanın türü ve uyulmayan kural
Eğirdir Gölünün	Eğirdir Gölü'nün **(1 puan)**	Noktalama: Özel adlara (yer adlarına) getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılır. **(1 puan)**
yada	ya da **(1 puan)**	Yazım: "ya da" bağlacı ayrı yazılır. **(1 puan)**
Pekçok	Pek çok **(1 puan)**	Yazım: "pek çok" sözcük grubu ayrı yazılır. **(1 puan)**
Bülbüller kurbağalar ve rüzgâr	Bülbüller, kurbağalar ve rüzgâr **(1 puan)**	Noktalama: Sıralanan eş görevli sözcüklerin arasına virgül konur. **(1 puan)**

Kuralın kendi cümleleriyle doğru ifade edilmesi (ör. "Göl adına gelen ek kesmeyle ayrılır.", "Sıralanan kelimeler virgülle ayrılır.") tam puan alır. Hatanın türünün (yazım ya da noktalama) ayrıca yazılmaması puan kaybettirmez.

6.2. Paragraf aşağıdaki ölçütlere göre puanlanır (6 × 2 = 12 puan). Yönergedeki öge hiç kullanılmamışsa ya da kurala aykırı kullanılmışsa yalnızca ilgili ölçütten puan verilmez.

Ölçüt	Puan
Sıralanan eş görevli sözcükler ya da sözcük grupları virgülle ayrılmıştır.	2
Yer adına getirilen ek kesme işaretiyle ayrılmıştır (ör. Eğirdir Gölü'nde, Antalya'nın, Uludağ'a).	2
"ki" bağlacı kendinden önceki sözcükten ayrı yazılmıştır (ör. "Gök öyle berraktı ki…", "Bilirim ki…").	2
Şiirden alıntılanan dize tırnak içine alınmıştır.	2
Son cümle ünlem işaretiyle doğru biçimde bitirilmiştir.	2
Cümleler büyük harfle başlamış, uygun noktalama işaretiyle bitirilmiş; paragrafta başka yazım ve noktalama yanlışı yoktur (yanlış yoksa 2 puan, bir ya da iki yanlış varsa 1 puan, üç ve daha fazla yanlış varsa 0 puan).	2

"Sanki, belki, çünkü, oysaki" gibi bitişik yazılan kalıplaşmış sözcükler ve "bahçedeki" örneğindeki "-ki" eki "ki" bağlacı ölçütü için yeterli sayılmaz. Paragraf beş cümleden kısaysa ya da dizelerden yola çıkarak bir geceyi betimlemiyorsa son ölçütten puan verilmez.

Örnek doğru cevap:

6.1. Eğirdir Gölünün → Eğirdir Gölü'nün (Yer adına gelen ek kesmeyle ayrılır.); yada → ya da ("ya da" bağlacı ayrı yazılır.); Pekçok → Pek çok ("pek çok" ayrı yazılır.); Bülbüller kurbağalar ve rüzgâr → Bülbüller, kurbağalar ve rüzgâr (Sıralanan eş görevli sözcükler virgülle ayrılır.)

6.2. Haziran gecesi Eğirdir Gölü'nün kıyısında oturuyorduk. Gök öyle berraktı ki yıldızları tek tek sayabilirdim. Durgun suyun üstünde ay ışığı gülümseyen bir yüz gibi titreşiyordu. Bahçelerden gelen gül kokusu, bülbül sesi ve çocukların kahkahaları birbirine karışıyordu. O an Halide Nusret Zorlutuna'nın "Durgun sularda gülen ay ışığını" dizesini hatırladım. Keşke bu gece hiç bitmeseydi!

Yanlış cevap:

6.1. Doğru yazılmış ifadelerin yanlış olarak gösterilmesi (ör. "hâlâ", "ailecek", "Zorlutuna'nın"), yanlışın yine kurala aykırı biçimde düzeltilmesi (ör. "Eğirdir Gölünün" ifadesinin "Eğirdir' Gölünün" ya da "Eğirdir Gölü-nün" biçiminde yazılması) ve kuralın belirtilmemesi durumunda yalnızca ilgili puan verilmez.

6.2. Yönergedeki ögelerin kullanılmadığı ya da kurallara aykırı kullanıldığı durumlarda (ör. yer adına gelen ekin “Antalyanın” biçiminde kesme işareti olmadan yazılması, “Öyle sessizdiki” biçiminde bağlacın bitişik yazılması, dizenin tırnak işareti olmadan aktarılması) yalnızca ilgili ölçütten puan verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.